

Водойми Вінниччини. Охорона водойм.

Автор: Боголюбова Марія Миколаївна

Тема: Водойми рідного краю. Охорона водойм.

Мета:

- Формувати в учнів поняття «водойми». Ознайомити з різноманітністю водойм рідного краю. З'ясувати значення водойм рідного краю у житті людини.
- Розвивати пізнавальний інтерес, уміння аналізувати, порівнювати, робити висновки.
- Виховувати любов до природи та дбайливе ставлення до водойм.

Обладнання: Презентація уроку на проекторі, емблеми для команд: «Сніжинки», «Краплинки», «Росинки», «Хмаринки», «Крижинки»; глобус, карти-шаблони України, шаблони Вінницької області, сині фломастери, мікрофон, схематичні малюнки річки, озера (ставка), моря (океану), джерела, струмочка, водосховища, чорна скринька з музичним супроводом, склянка води, ребус (слайд), червоні і зелені картки, які забороняють або дозволяють (індивідуальні).

Тип уроку: Засвоєння нових знань.

Робота в групах («Сніжинки», «Росинки», «Хмаринки», «Краплинки», «Крижинки»)

Ключові компетентності:

- вміння вчитися:

навчально-організаційні: включається в роботу відразу після вказівки вчителя;

загальномовленнєві: говорить в помірному темпі, чітко, вільно, виразно, з відповідною силою голосу; зосереджено слухає вчителя, відповідає на запитання за відомою моделлю; з повагою звертається до вчителя, учнів;

загальнопізнавальні: виділяє в предметах певні ознаки;

- інформаційно-комунікативна: створює повідомлення, оптимально коротко формулюючи свою думку;

- загальнокультурна: діє згідно з прийнятими правилами поведінки на уроці;

- громадянська: висуває пропозиції по охороні водойм рідного краю.

Предметні компетентності

(конкретизовані навчальні цілі, очікувані результати):

Початковий рівень:

- називає водойми рідного краю;

Середній рівень:

- розпізнає у почутому тексті предмет, що відповідає вказаним прикметам;

Достатній рівень:

- виділяє інформацію, здобуту на уроці;

Високий рівень:

- висловлює пропозиції по охороні водойм рідного краю.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ.

Пролунав уже дзвінок

Час почати наш урок

Ми часу дарма не гаймо,

До природи вирушаймо.

II. ФЕНОЛОГІЧНІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Вправа «Погода»

- Пора року
- Місяць
- Стан неба
- Вітер
- Оподи
- Температура
- Чи відповідає дана погода порі року зима?

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

1. Чорна скринька.

До нас завітає на урок справжня чарівниця. Але чорна скринька відкриється за умови, якщо ви розгадаєте ребус.

Так, діти, це звичайна вода – справжній дар природи. – У чому ж чари води? З давніх-давен люди мріяли про безсмертя. А мандрівники шукали еліксир життя. Та вони не

здогадувались, що ним виявиться звичайна вода. Адже без води – життя на Землі неможливе: в'яне квітка, страждає звір, замовкає птиця. Усе живе потребує води. Кожна її краплина є дорогоцінним скарбом природи.

Наша чарівниця – вода володіє багатьма скарбами(багатствами).

- Чи хочете ви дізнатися, де вона переховує свої скарби?
- А дізнатися про це вам допоможе наступне завдання.

2.

Серед поданих слів знайдіть такі, які можна об'єднати в групу «водойми».

- Продовжте перелік цих слів: ставки, джерела, струмочки, водосховища, океани.
- Ось де переховує свої скарби наша чарівниця.

I. МОТИВАЦІЯ УЧНІВ ДО УРОКУ.

Ми багато з вами говорили про воду. Дослідили і вивчили властивості води, знаємо, яке значення має вода для життя людей, рослин і тварин.

- Всі пам'ятають? (Показати кубик)
- Отже, я думаю, ви здогадалися, що сьогодні ми будемо говорити про водойми, а саме про водойми рідного краю.

Ми з'ясуємо:

- які водойми є на території Вінниччини;
- яке господарське значення вони мають;
- чому потрібно охороняти водойми.

Навіщо нам це потрібно? Може, ми даремно витрачаємо час? (Якщо ми не будемо знати, де знаходиться найголовніший скарб життя, як його охороняти, він може зникнути назавжди. Тоді назавжди зникне все живе на планеті.)

II. ОГОЛОШЕННЯ, ПРЕДСТАВЛЕННЯ ТЕМИ Й ОЧІКУВАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ;

- Отже, тема нашого уроку: «Водойми рідного краю. Охорона водойм.»

Приєм «Мікрофон» «Продовж речення» Вправа «Очікування»

Після сьогоднішнього уроку я зможу...

- Розрізняти водойми на території Вінниччини.
- Визначати, яке господарське значення мають водойми нашої місцевості.
- Я буду знати, як потрібно охороняти водойми.

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ.

- Що ми називаємо рідним краєм, як ви думаєте?

- *Тато і мама, всі родичі.*

- *Місто, де народився і виріс.*

- *Рідна школа.*

- *Поля, ліси, річки.*

Учень читає вірш

На Поділлі є перлина,

Тут живе моя сім'я.

Це маленька Батьківщина.

Квітни, Віннице моя!

Наша держава – Україна. Частина великої України – це наш рідний край. Називається він – Вінниччина. А ще наш край називають Поділлям. Зверніть увагу: слово «Вінниччина» пишеться з подвійними буквами «н» і «ч». А слово Поділля пишеться з подвійними буквами «л». Це, певно, через те, що ми дууууже любимо свій край. Давайте розмістимо карту Вінниччини на карті України.

(У дітей вирізані маленькі шаблони Вінницької області. Вони прикладають їх на карту України.)

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА.

I. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ. НАДАННЯ НЕОБХІДНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАВДАНЬ.

Загадки, розповідь про водойми Вінниччини.

В гості загадки прийшли

Вам завдання принесли.

- Діти, загадки допоможуть вам дізнатися, в яких водоймах нашого краю заховала скарби наша чарівниця вода.

1. Джерело.

З - під землі біжить водичка,

Але це не озерце,

Не струмочок і не річка,

А цілюще ... (**джерельце**).

Джерело - місце, де виходить підземна вода на поверхню.

- Чи доводилось вам пити джерельну воду? Найчистіша і найсмачніша вода - джерельна. На Вінниччині безліч маленьких джерелець. Біля своїх осель люди облаштували джерельця - криниці.

Криниця - то святе місце, з нього починається життя.

2. Струмок.

З джерельця народжується маленький... Відгадаєте за допомогою загадки.

Не скляний він, не з металу,

А прислухайтеся - дзвенить,

Риє землю він розталу

І до річечки біжить. (**струмочок**)

Серед лісу наче змійка

Струмок малий в'ється,

В нім водичка життєдайна

Радіє, сміється.

Ну, а сонце променисте
Береги лоскоче,
Дно пологє, кам'янисте
Обігрїти хоче.
Над струмочком невеличким
Низенько схилюся,
І холодної водички
Із нього нап'юся.

- Деякі струмочки впадають в озера, а деякі збираються разом і утворюють річки.

3. Озеро, ставок.

Серед села корито
Водою налито,
Біля нього вербичка пухнаста
І калина гілляста
І малеча і дорослі
Часто йдуть до нього в гості.**(Озеро, ставок)**

- Чим відрізняється озеро від ставка?

Озеро - природна водойма, а ставок зробили люди. Багато ставків у нашому краї - майже в кожному населеному пункті.

На території області є озера, ставки, болота, водосховища. Озера бувають великі і малі, глибокі і мілкі.

Озера поступово можуть заростати трав'янистою рослинністю або мохом, замулюватися і перетворюватися у болота. Відмерлі рештки рослин осідають на дно, злежуються і перетворюються на торф.

Найвідоміші озера:

- у Вінниці -

озеро Лебедине (біля міського парку),

Гуральня, Соцьке, Мала Колгоспка (в районі Пятничан), Вишенські озера,

- Бакай (біля с. Вороновиця),
- Цукерня (с. Якушинці),
- Гранітний кар'єр (с. Черепашинці)

На території Вінницької області нараховується більш як 2600 ставків. Побудовані переважно на малих річках, балках і ярах. Стави прикрашають населені пункти і використовуються для зрошення, водопостачання, риборозведення, відпочинку.

Ставки і водосховища схожі на озера, але вони штучні, тобто утворені людиною. Їх воду використовують для потреб населення, заводів, фабрик і електростанцій. Найбільшим водосховищем області є Ладижинське водосховище. Там побудована Ладижинська гідроелектростанція. <https://www.youtube.com/watch?v=5Tsa2uzp1Xs>

- Для чого служать гідроелектростанції? (Щоб давати людям електричну енергію.)

1. Річка.

- Якщо відгадаєте наступну загадку, назвете ще водойми.

Синя стрічечка блищить

Щось тихенько гомонить,

І біжить собі, біжить

Не зупиниться й на мить.

(**річка**)

Через територію нашого краю протікає 217 річок, що мають довжину понад 10 км. Річки – народне багатство. Річок на світі багато, і всі вони різні. Бувають рівнинні і гірські. Але майже кожна річка починається з джерела. Маленькі струмочки зливаються в річки.

- Можливо ви знаєте, яка найбільша річка Вінницької області? (**Південний Буг**).

Наче стрічка в'ється річка –

Це тече Південний Буг.

До водиці верби гнуться

Зеленіє все навкруг.

В давні часи возвеличуючи цю річку і нарекли її Богом. Ця назва і збереглася за річкою. Географічне положення Бугу дало йому ще одну назву — Південний.

Це третя за розміром річка України. Вона протікає через область і ділить її на дві майже рівні частини. Тече, в основному, спокійно і плавно. Південний Буг — єдина велика річка України, що починається і закінчується в межах нашої держави.

Значення річок.

Річки — народне багатство. З давніх-давен люди селилися біля них, брали воду, ловили рибу, возили вантажі. Біля річки чисте свіже повітря. Зараз вони є основними постачальниками води для великих міст, заводів тощо.

- Яке господарське значення для нас з вами має Південний Буг? *(Забезпечує питною і технічною водою, водою, для поливу городів, з його допомогою виробляють електроенергію, перевозять вантажі, дає естетичну насолоду.)*

Безпосередньо у Вінниці протікають невеличкі річки з гарними назвами. Видно, що люди називали їх з великою любов'ю:

Вінничка,

П'ятничанка,

Вишенька,

Тяжилівка.

«С голубого ручейка починається река», – стрічка з відомої дитячої пісеньки вдало підкреслює взаємозалежність великих і малих річок. Адже, наскільки буде забруднений Південний Буг, з якого вінничани п'ють воду, залежить від стану малих річок.

5. Море, океан.

Море і океан.

Навкруги вода,

а з питвом біда. (Море, океан)

- Чому ж біда з питвом? Чому не можна напитися морської води? *(Бо вона солона)*

- Чи омивають наше Поділля моря чи океани? *(Ні, не омивають)*

- А які моря, що омивають береги України, ви знаєте? (*Чорне і Азовське*)
- Наша річка Південний Буг впадає в Чорне море. Починається вона з маленького струмочка. До них приєднуються багато інших маленьких та більших річок, підземних вод.

I. УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ.

- Отже, які водойми Поділля ви запам'ятали?

II. ІНТЕРАКТИВНІ ВПРАВИ.

1. «Від джерельця до моря».

- Викладіть макети джерел, струмків, озер, річки Південний Буг на території Вінниччини. Пройдіть шлях водички від джерельця до моря.
- Розкажіть один одному.
- А все разом утворює Світовий океан. (*Показати глобус*)

2. Гра «Риболовля».

Водойми – це не просто вода. Це дім, у якому мешкають різні істоти. Найбільш відомі, звичайно, риби.

- Чи любите ви рибалити?
- Ми з вами відправляємось на риболовлю.

(на партах у кожного – картки-анаграми з назвами риб)

сьрака, оньку, копро, твапло, кдасу.

- Тепер перевіримо, яких риб ви можете зустріти в річках нашого краю?

Карась, окунь, короп, плотва, судак.

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА для очей, шиї.

3. Охорона водойм. «Блакитний патруль».

Джерела, струмочки, озера, ставки, річки потребують захисту. Адже, якщо про них не дбати, то вони швидко можуть перетворитися на болото. А болото – ніколи не стане вже озером чи річкою.

- Як саме потрібно дбати про водойми?

- Є 2 сигнали. Ви знаєте, що червоний колір забороняє, зелений – дозволяє.
- Просигнальте: що можна робити для охорони водойм, а що ні.

III. ПІДСУМОК УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ.

- Отже, які водойми нашого краю ви знаєте?
- Яке значення водойм у житті людини?

- **Складіть речення - висновки.**

Водойми -	перевезення вантажів.
Місце для	рослин і тварин.
Служать для	в побуті та на виробництві.
Використовують	це сховища води.
Домівки для	відпочинку людей.

- **МНР «Мікрофон».**

«Водойми треба охороняти і берегти тому, що....»

Охороняти природу - значить охороняти свою Батьківщину!